

Oppositie op maat

De rol van oppositiekranen in de Franse Julirevolutie van 1830

Naam: Wouter Le Febre

Studentnummer: 3630765

Cursus: Onderzoekseminar III: Revolutions in Comparison

Docent: Dr. Lars Behrisch

Datum: 10 juni 2013

Aantal woorden: 7069

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
De oppositiekranen	4
1. De situatie in Frankrijk voor de revolutie	7
Economische crisis.....	7
Politieke crisis.....	8
2. Oppositiekranen in de Drie Glorieuze Dagen.	13
Het uitbreken van de revolutie.....	13
Escalatie.....	15
3. Conclusie.....	19
Literatuurlijst	21

Inleiding

“Pas in de loop van de achttiende-eeuwse revoluties werd men er zich van bewust dat een nieuw begin een politiek fenomeen kon zijn, dat het een resultaat van menselijk handelen kon zijn, en dat de mens het zich bewust kon voornemen.”¹

Bovenstaand citaat is afkomstig uit het boek ‘Over Revolutie’ van de Duitse filosofe Hannah Arendt en illustreert de moderne invulling die het begrip *revolutie* in de achttiende eeuw kreeg. De moderne invulling duidt op het idee dat een revolutie structurele veranderingen in de politiek en in de samenleving teweeg kon brengen die tot nieuwe systemen en ideeën konden leiden. Dat was voorheen wellicht ook het geval geweest, maar dat werd niet als zodanig gezien. In tegenstelling, voorheen waren het pogingen tot restauratie geweest.

Met deze nieuwe invulling kwam volgens Arendt ook het idee op dat de mens het zich bewust voor kan nemen om een revolutie in te zetten. Dat is een interessante gedachte, want het raakt namelijk gelijk aan een discussie binnen het wetenschappelijke debat rondom het concept ‘revolutie’. Het suggereert dat iemand of een groepering bewust een revolutie zou kunnen opzetten en die maakbaarheid van een revolutie staat al decennia lang ter discussie. Enerzijds wordt er namelijk gesteld dat revoluties het onvermijdelijke product zijn van structurele omstandigheden. Anderzijds wordt daar tegen in gebracht dat het uiteindelijk het menselijk handelen, ofwel een bewuste keuze, is dat een revolutionair proces in werking zet. Het structuralisme dat uitgebreid beschreven wordt door politiek wetenschapper Theda Skocpol, in haar boek ‘States and Social Revolutions’, verzet zich tegen het idee van ‘voluntarisme’, waarbij er geen bewuste rol is weggelegd voor de ideeën en keuzes van de mens. Die ideeën zouden slechts voortvloeien uit de politieke en sociale omstandigheden van de actoren.² Skocpol is met haar theorieën over het verschijnen van revoluties in de geschiedenis een centraal figuur in de zogeheten ‘derde generatie’ theorieën over revoluties. De daaropvolgende generatie theoretici neemt haar theorie slechts deels over. Eric Selbin, eveneens politiek wetenschapper, stelt dat revoluties door mensen gecreëerd werden. Hij stelt daarbij wel dat de structurele omstandigheden, die bijvoorbeeld Skocpol omschrijft, wel een

---

¹ H. Arendt, *Over Revolutie* (Amsterdam 2009) 64.

² T. Skocpol, *States and Social Revolutions* (Cambridge 1979) 17-18.

invloed hebben, maar dat het uiteindelijk de mens is die de keuze maakt.³ De omstandigheden beperken slechts de keuzes die een persoon heeft, maar maken deze keuze niet.

Het idee dat mensen bewust bezig zijn met het opzetten van een revolutie roept vragen op over hoe dit zich dan in de praktijk zou voordoen. Charles Tilly schreef in zijn boek 'European Revolutions' dat een oppositiegroep significante steun vanuit een deel van de bevolking nodig heeft om succesvol te zijn.⁴ Dat revolutionairen steun willen vergaren onder de bevolking is geen gek idee. Zij konden bij het verkrijgen van de steun inspelen op het idee van volkssoevereiniteit, door de legitimiteit van het zittende regime in twijfel te trekken. Dat is een idee dat sinds met name de Franse Revolutie, een prominente plek heeft gekregen in het politieke denken. Om een idee te krijgen van hoe dergelijke steun tot stand komt is het interessant om te onderzoeken op welke manier er geprobeerd werd om de bevolking van de revolutionaire ideeën te overtuigen. De opkomst van de publieke opinie en het wijder verspreid raken van kranten bood een interessant podium voor ideeën. Datzelfde podium kon dus ook gebruikt worden om anderen te beïnvloeden en/of te overtuigen.

Als we daarbij kijken naar belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis waar de eerder genoemde factoren een rol kunnen hebben gespeeld dan springt de Julirevolutie van 1830 in Frankrijk in het oog. Deze revolutie staat bekend als een gebeurtenis waarin de rol van de pers erg belangrijk was.⁵ Dat kwam met name doordat de pers expliciet benadeeld werd door beslissingen van de koning. Zij kwamen hier tegen in opstand, waarna vervolgens een revolutie is uitgebroken. Het proces dat plaatsgevonden heeft tussen het uitbreken van de opstand onder journalisten en het moment dat de bevolking van Parijs zich ging mengen in de onrusten nodigt uit tot nadere bestudering. Die bestudering beperkt zich dan wel tot Parijs omdat alleen op dergelijke schaal de invloed nog enigszins te concretiseren is. Doordat de journalisten een medium hadden om hun boodschap te verspreiden konden zij hun mening expliciet ventileren en mensen mobiliseren.

---

³ E. Selbin, *Revolution, Rebellion, Resistance: The Power of Story* (Londen 2010) 14; E. Selbin, 'Revolution in the Real World', in: J. Foran (ed.), *Theorizing Revolutions* (London 1997) 123.

⁴ C. Tilly, *European Revolutions, 1492-1992* (Oxford 1993) 10-11.

⁵ U.E. Koch, 'Macht und Ohnmacht der Presse um 1848', in: D. Dowe, H-G. Haupt en D. Langewiesche (ed.), *Europa 1848: Revolution und Reform* (Bonn 1998) 772.

De oppositiekranen

Er waren ten tijde van de Julirevolutie verschillende oppositiekranen. De twee voornaamste, in aanloop van de revolutie, zullen hier besproken worden. Het gaat hier om *Le Constitutionnel* en *Le National*. Deze twee kranten waren de voornaamste, omdat *Le Constitutionnel* de grootste was en een grote rol speelde in de aanloop van de revolutie. *Le National* was de voortrekker in de acties van de oppositie toen de revolutie op het punt stond om uit te breken en ook tijdens de dagen van de Julirevolutie. Dat maakt de twee kranten typerend voor het verloop van de oppositie: Het gematigde verzet wordt overstegen door een meer radicaal geluid naarmate de onvrede toeneemt.

Le Constitutionnel had in 1828 bijna twintigduizend abonnees en had daarmee een groot bereik onder de bevolking. Bijzonder aan deze krant was dat meer dan de helft van de abonnees buiten Parijs woonde. Hiermee kon de krant op nationaal niveau invloed uitoefenen.⁶ Het bereik van de krant was echter groter dan dit getal suggereert, omdat de krant te lezen was in zogenaamde leessalons. Hier kon een groot aantal mensen gebruik maken van dezelfde krant. Adolphe Thiers was redacteur bij *Le Constitutionnel* en was een politiek betrokken man. In de jaren tussen 1823 en 1826 schreef hij over de geschiedenis van de Franse Revolutie. Deze werken waren zeer gekleurd en namen daarbij een sterk liberaal standpunt in. Dit vormde de voedingsbodem voor de oppositie die hij zou leiden.

Le Constitutionnel was niet op dergelijke wijze uitgesproken in haar standpunten en dat hekelde Thiers. Hij richtte vervolgens, samen met François Mignet en Armand Carrel, vanaf november 1829 de krant *Le National* op. De eerste editie hiervan verscheen op 3 januari 1830, zes maanden voor het uitbreken van de revolutie. De terughoudendheid van *Le Constitutionnel* is typerend voor veel oppositiekranen. *Le National* was haast de enige krant die letterlijk publiceerde hoe zij Frankrijk voor zich zagen.⁷ In het geval van *Le National* was dat een liberale monarchie met de Hertog van Orléans, Louis-Philippe, op de troon. Door hier veel over te publiceren werd *Le National* het visitekaartje van de zogeheten Orléanisten, een beweging die al sinds het begin van de restauratie bestond onder leiding van de rijke bankier, Jacques Laffitte.

Toch zorgde de komst van deze radicale nieuwkomer in het veld voor

---

⁶ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution in France* (Den Haag 1973) 19.

⁷ Rader, *The Journalists and the July Revolution in France*, 123.

verandering bij andere oppositiekranten. Doordat de felle toon van *Le National* al binnen enkele weken voor polarisatie in de pers zorgde, waren de meer gematigde oppositiekranten gedwongen om ook een scherpere toon te gaan voeren.⁸ *Le Constitutionnel* bevond zich ook in deze trend en ging zich ook steeds explicieter uitdrukken in haar standpunten, hoewel zij Thiers' nieuwe krant geenszins zou evenaren. Doordat de kranten zich actiever gingen mengen en zodoende meer bijdroegen aan het vormen van de publieke opinie kunnen we hun rol in de revolutie ook beter bestuderen. In deze korte studie zal de rol van de oppositiekranten en haar journalisten in het revolutieproces nader bekeken worden.

In het eerste hoofdstuk zal de situatie in Frankrijk voor de Julirevolutie besproken worden. Het gaat hier dan vooral om de jaren 1827-1830, omdat dit de tijd is waarin de cruciale ontwikkelingen plaatsvinden. De nadruk zal hierbij met name liggen op de veranderingen in de economische en politieke sfeer, daar op deze vlakken de belangrijkste oorzaken en aanleidingen voor de revolutie te vinden zijn. Wat betreft de politieke factoren zal de studie zich op Parijs richten, waar de meest relevante politieke ontwikkelingen zich voordeden. De rol die oppositiekranten hierbij hebben gespeeld zal tevens toegelicht worden, omdat zij ook al voor de revolutie een belangrijke rol speelden. Hiermee wordt de context geschetst waarin duidelijk moet worden hoe de revolutie tot stand is gekomen en dat zal tot een beter begrip van het verloop ervan leiden. Ook zal het duidelijk maken hoe de oppositiekranten zich in een positie konden bevinden dat zij belangrijke actoren werden in de revolutie.

Het tweede hoofdstuk zal zich toespitsen op het verloop van de 'Drie Glorieuze Dagen' in juli, te weten 27, 28 en 29 juli 1830. Hier zal het handelen van de oppositiekranten en haar journalisten centraal staan. Door te kijken naar hoe zij handelden gedurende het proces en dat te plaatsen in het verloop ervan kunnen we inzicht krijgen in de cruciale rol die zij vervuld hebben tijdens deze revolutie. Ook zal hier aandacht zijn voor de uitkomst van de revolutie, om de invloed van de kranten in perspectief te kunnen plaatsen. Tot slot zal er op basis van de gegeven context en het uiteindelijke verloop van de revolutie een conclusie gegeven worden met betrekking tot de cruciale rol die de oppositiekranten dan wel niet vervuld hebben.

Deze studie zal zich voornamelijk baseren op secundaire literatuur. De hoeveelheid literatuur over deze revolutie is, in vergelijking met andere revoluties,

---

⁸ Ibidem, 156; Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 53.

klein. Wel is er een aantal werken dat een groter tijdvak betreft waarin de Julirevolutie wel besproken wordt en deze boeken zijn dan ook zeer bruikbaar in het scheppen van de context. Aangezien de rol van de oppositiekranten centraal staat zouden de originele kranten een uiterst waardevolle toevoeging zijn op dit onderzoek. Slechts een deel is echter beschikbaar in de Franse archieven en waar mogelijk zullen de originele teksten ook geraadpleegd worden. Als aanvulling daarop biedt het werk van historicus Daniel Rader, 'The Journalists and the July Revolution in France', een bruikbare oplossing voor het grotendeels ontbreken van de primaire bronnen. In dit werk beschrijft hij vooral op historische wijze het handelen van de journalisten voor en tijdens de Julirevolutie. Wat betreft analyse en bredere context laat dit werk echter wat te wensen over. Recentere werken bieden hier een goede aanvulling op en in deze studie zal getracht worden die koppeling te maken om zo een duidelijker inzicht te geven in de rol van de oppositiekranten.

1. De situatie in Frankrijk voor de revolutie

Het Frankrijk van de restauratie werd al sinds de jaren 1820 gekenmerkt door een groeiende republikeinse, dan wel, liberale oppositie. De Bourbons die na het Congres van Wenen in 1815 weer in het zadel geholpen waren konden niet op unanieme steun van de bevolking rekenen. Problemen waren er altijd al maar deze begonnen in de tweede helft van de jaren 1820 steeds grotere en gevaarlijkere vormen aan te nemen. Zo werd het land geteisterd door een tweetal crises: een economische en politieke crisis. Hoewel beide crises een rol hebben gespeeld in het uitbreken van de revolutie is het met name de politieke crisis geweest die het proces daadwerkelijk in gang heeft gezet. Toch is de economische crisis wel een belangrijke factor geweest in het mogelijk maken van een dergelijke uitbraak, met name op het gebied van mobilisatie.

Economische crisis

Al vanaf 1827 had Frankrijk te kampen met een economische crisis die het gevolg was van slechte oogsten door de jaren heen. Door een aantal opeenvolgend slechte seizoenen stegen de prijzen van levensmiddelen tot ongekennde hoogte, die voor veel onrust in het land zorgde. Het aantal bedelaars en de criminaliteit namen sterk toe en dat leverde sociale onrust op. Die sociale onrust was vaak op lokale schaal, waardoor de staat deze nog onder controle kon houden en het niet uit de hand liep. Daarnaast is het van belang op te merken dat het hier om sociale conflicten ging en niet om, zoals met name in Parijs het geval was, politieke conflicten. Het is ook interessant om te zien dat veel boeren wel de schuld aan de politiek gaven, in plaats van te erkennen dat het klimaat niet mee zat. Niet dat de politiek verantwoordelijk voor de crisis was, maar zij moest wel met een oplossing komen.

De rol van deze economische crisis in het uitbreken van de revolutie van 1830 is niet onomstreden. Er zijn wetenschappers die stellen dat de crisis niet veel verschil heeft gemaakt of heeft kunnen maken, omdat deze tot ten minste 1832 heeft geduurd. Historica Pamela Pilbeam stelt in het artikel '*The Economic Crisis of 1827-1832 and the 1830 Revolution in Provincial France*' dat de liberale oppositie zich niet met de problemen van de lagere sociale klassen bezighield. Integendeel, zij verzette zich juist tegen de gewelddadige aanpak die nogal eens voorkwam in de provinciale

gebieden.⁹ Die houding was lange tijd typerend voor de liberale oppositie, met name in Parijs, maar dat zal later in deze studie terugkomen. De slechte economische omstandigheden hebben er wellicht wel voor gezorgd dat handwerkers en boeren bij het uitbreken van de Julirevolutie kans zagen om betere tijden aan te laten breken. Dat kan een factor zijn geweest waardoor de revolutie meer steun vergaarde onder de lagere klassen van de bevolking, zowel in Parijs als verder landinwaarts. Uit peilingen van kort na de Julirevolutie bleek echter dat de economische omstandigheden juist als slechter ervaren zijn dan in de periode voor de revolutie.¹⁰ Toch hoeft dat niet te betekenen dat het uitbreken van de revolutie geen aanleiding was voor de arbeiders om zich bij het protest te voegen. Het was mogelijk dat er gunstige veranderingen in het verschiet lagen. Dat zij uiteindelijk bedrogen uit zijn gekomen is iets wat slechts achteraf geconstateerd kon worden.

Politieke crisis

Charles X (r. 1824-1830) oefende vanaf het begin van zijn regeerperiode invloed uit op de verkiezingen door de lijsten met kandidaten te manipuleren. Mensen die hem niet goed gezind waren verschenen vaak niet op de kieslijsten. Dat kon gebeuren doordat er geen controle was op deze lijsten door een onafhankelijke institutie: De lijsten werden door diezelfde regering opgesteld en gepubliceerd. Daarnaast zorgde de overheid er ook voor dat welvarende liberalen, die technisch gezien stemrecht hadden, niet mochten stemmen waardoor het electoraat ook beïnvloed kon worden. Dit zorgde voor politieke polarisatie tussen de liberalen, die het grootste gedeelte van de oppositie gingen uitmaken, en de regering.

Begin 1827 kwam daar verandering in. Voormalig staatsman en redacteur van de krant *Globe*, François Guizot, richtte in het begin van dat jaar de organisatie '*Aide-toi, le Ciel t'aidera*' (God helpt zij die zichzelf helpen, hierna *Aide-toi*) op.¹¹ Deze organisatie richtte zich op het ondersteunen van de liberale kandidaten en ondersteunde de liberale campagnes.¹² Bijzonder is dat de *Aide-toi* landelijk

---

⁹ P.M. Pilbeam, 'The Economic Crisis of 1827-1832 and the 1830 Revolution in France', *The Historical Journal* vol. 32 nr. 2 (1982) 362.

¹⁰ C.H. Johnson, 'The Revolution of 1830 in French Economic History', in: J.M. Merriman (ed.), *1830 in France* (New York 1975) 151.

¹¹ De *Globe* was een krant die uitsluitend uit jonge mensen (onder de 40 jaar) bestond en gelijkheid van meningsuiting voorstond. Vanuit die achtergrond is het begrijpelijk dat Guizot deze organisatie voor de liberalen oprichtte, om hun geluid een plek te kunnen geven.

¹² D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830* (Princeton 1972) 4.

georganiseerd was en er een wijdverspreid netwerk van de oppositie ontstond.¹³ Een manier waarop de *Aide Toi* bijdroeg aan het eerlijker verlopen van verkiezingen was een handleiding die zij in 1827 uitbrachten. Hier stonden de voorwaarden voor en eisen aan een kandidaat in opgesteld, zoals die bij wet vastgesteld waren.¹⁴ Door deze checklist bekend te maken onder de bevolking werd het voor de regering lastig om te frauderen met de kieslijsten. In Parijs leverde *Le National* begin 1830 nog eens een grote bijdrage aan dit protest door de handleiding geheel te publiceren in haar krant en gratis kopieën aan te bieden bij haar kantoor.

Het liberale protest leek haar vruchten af te werpen. De kieslijsten groeiden bij de volgende verkiezingen en er werden steeds meer liberalen gekozen. Sterker nog, bij de eerste verkiezingen was het aantal liberalen dat verkozen werd even groot als het aantal royalisten en deze trend zou zich de komende jaren doorzetten.¹⁵ De ware politieke crisis begon echter pas vorm te krijgen op 4 november 1827. Op die dag ontbond Charles X het parlement, de Kamer van Afgevaardigden, en kondigde nieuwe verkiezingen aan voor later diezelfde maand.¹⁶ Tegelijkertijd begon Charles verschillende Ultra's, radicaal koningsgezinden, achter zich te scharen voor de verkiezingen. Dat schoot de oppositie in het verkeerde keelgat en deze kwam dan ook kort daarna in actie. Wat toen gebeurde is interessant voor deze studie, omdat het illustreert hoe er in die tijd tegen een revolutie aangekeken werd. Op 7 november, dus kort na het ontbinden van het parlement, waarschuwde *Le Constitutionnel* namelijk voor een revolutie en dat zou nog wel het laatste zijn dat mensen wilde hebben.¹⁷ Als de regering door zou gaan met het onderdrukken zou er ongetwijfeld een revolutie uitbreken. Het interessante hieraan is dat de oppositie niet tot een revolutie oproept, maar de overheid ervan beticht er een uit te veroorzaken. Door de overheid als boosdoener aan te wijzen, konden de liberalen hun gedachtegoed legitimeren.

Hoewel de liberalen sinds november 1827 de meeste verkiezingen gewonnen hadden, weigerde Charles X hier aan in te geven. In augustus 1829 deed hij iets bijzonders. Hij stelde in die maand alleen maar Ultraroyalistische ministers aan, met Jules Polignac als minister-president. Polignac had geen enkele bestuurlijke ervaring

---

¹³ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution in France*, 3.

¹⁴ P.M. Pilbeam, *Republicanism in Nineteenth-Century France, 1814-1871* (Londen 1995) 89.

¹⁵ *Ibidem*, 90.

¹⁶ *Le Constitutionnel*, 7 november 1827.

¹⁷ *Le Constitutionnel*, 7 november 1827; D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution in France*, 37.

en dat maakte het besluit des te pijnlijker ten opzichte van de liberalen. De liberalen spraken in de kranten van een *coup d'état*, omdat zij stelden dat het parlement, waar veel liberalen zetelden, buitenspel werd gezet.¹⁸ Daar kregen zij in wezen ook gelijk in, want de bijeenkomsten van het parlement werden uitgesteld tot maart 1830. Zodoende werd er in de maanden niet samengewerkt met het parlement door de koning. De druk op de ketel werd hiermee stevig opgevoerd.

Dit betekende echter niet dat de oppositie stil bleef zitten. De kranten *Le Constitutionnel* en *Le National* namen het initiatief en publiceerde veel over de protesten. Adolphe Thiers, de voornaamste man van *Le National*, ging zelfs zo ver om te stellen dat Frankrijk zich moest voorbereiden op een 'Franse 1688', waarmee hij naar de Engelse revolutie van dat jaar verwees.¹⁹ Dat is bijzonder, omdat Thiers stelde dat de Bourbons vervangen moesten worden. Hier meent hij dus dat de oppositie wel een revolutie moet beginnen, terwijl zij zich daar eerder van distantieerde. Het verschil zit hem mijns inziens in het feit dat de oppositie in dit geval naar de vrijwel geweldloze *Glorious Revolution* van 1688 verwees en dat zij eerder over de bloedige Franse Revolutie van 1789, die nog vers in het geheugen stond, sprak. Hij stelde dan ook dat er slechts een 'wisseling van personen' moest plaatsvinden.²⁰ Toch is het maar de vraag of dit een slimme zet was, omdat hij wel expliciet naar een revolutie verwees.

Die druk begon haar top te bereiken in maart 1830. Op 19 maart kwam het parlement bij elkaar met de koning, die gelijk in de aanval ging. Hij bekritiseerde de liberalen en riep op tot eenheid. Uit woede diende de liberalen een motie van wantrouwen in welke met een meerderheid van 221 uit 402 stemmen werd aangenomen.²¹ De koning en zijn ministers reageerden hierop door het parlement te ontbinden, wat voor veel onrust zorgde en de angst voor een coup door de ministers en de koning wederom toenam. Die angst werd via de pers geventileerd en dat was de overheid een doorn in het oog. Uit documenten die pas gedurende de Julirevolutie zijn gevonden, bleek ook dat Polignac de koning sterk aanraade om 'drastische maatregelen' te nemen tegen de pers, die volgens hem de bron van alle onrust was.²² Hoewel dit document in de tijd zelf niet beschikbaar was voor de oppositie,

---

¹⁸ P.M. Pilbeam, *Republicanism in Nineteenth-Century France*, 91.

¹⁹ F.B. Artz, *Reaction and Revolution, 1814-1832* (New York 1934) 264.

²⁰ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution in France*, 154.

²¹ Artz, *Reaction and Revolution*, 265-267; D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 21.

²² D.L. Rader, *The Journalists and het July Revolution in France*, 191.

was zij zich er wel degelijk van bewust dat ze een gevaarlijk spel aan het spelen waren. De coup die zij voorzagen zou dan ook ongetwijfeld maatregelen tegen de pers behelzen, wat dan uit censuur zou bestaan. Deze anticipatie vinden we terug in de wijze waarop journalisten van de oppositie de vrijheid van pers gingen verdedigen in hun kranten.²³ Daarnaast probeerde zij ook de overheid in een kwaad daglicht te plaatsen door uitgebreid verslag te doen van de vele brandstichtingen die in april 1830 plaatsvonden in Normandië. Bij deze brandstichtingen waren het vooral liberale gebouwen die het doelwit werden en de liberale pers wilde met deze verslagen impliceren dat de overheid hierachter zat.²⁴ Of dit ook daadwerkelijk zo was is onwaarschijnlijk, maar het werd wel voor dit doeleinde gebruikt.²⁵

De koning trachtte de zaak te redden door per Koninklijke verklaring te stellen dat verwerping van de ministers verwerping van de koning zou betekenen. Hiermee hoopte hij dat mensen niet zover wilden gaan om de koning af te zetten, maar het bleek tevergeefs. Toen er begin juli nieuwe verkiezingen waren, was de oppositie gegroeid van 221 naar 274.²⁶ Dit versterkte de onvrede onder de ministers en ze zochten naar een oplossing. Die kwam er in hun ogen op 25 juli, met het tekenen van vier verordeningen. Met deze verordeningen werd het nieuw verkozen parlement opgeheven. Ook werden er nieuwe verkiezingen uitgeschreven voor september, maar dan met een aangepast systeem waarbij het er op neer zou komen dat er voornamelijk royalisten in het parlement terecht zouden komen. De belangrijkste verordening was echter die waarin bepaald werd dat alle kranten eerst toestemming moesten krijgen van de overheid om te mogen publiceren. Het publiceren van een krant zonder toestemming zou resulteren in het sluiten van de krant en inbeslagname van de apparatuur.²⁷ Dit was feitelijk een doodsteek voor de oppositiekranen, omdat zij hiermee buitenspel gezet werden. Vanwege de verwijten die zij eerder gemaakt hadden aan het adres van de ministers, die zij er onder andere van beschuldigden een *coup* te willen plegen, konden zij het verkrijgen van toestemming wel schudden. Door de oppositie monddood te maken en de verkiezingen naar hun hand te zetten dachten de ministers en de koning dat zij het land weer onder controle zouden

---

²³ Ibidem, 192.

²⁴ Ibidem, 198.

²⁵ J.M. Merriman, 'The Norman Fires of 1830: Incendiaries and Fear in Rural France', *French Historical Studies* vol. 9 no. 3 (1976) 454-455.

²⁶ F.B. Artz, *Reaction and Revolution*, 266.

²⁷ D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 42, 84.

krijgen. De verordeningen werden op maandag 26 juli 1830 gepubliceerd in *Le Moniteur*, de staatskrant. Hoewel het bericht niet gelijk overal bekend was, gebeurde dat wel in de loop van de dag en bleek de impact van de verordeningen niet gering te zijn.

2. Oppositiekranten in de Drie Glorieuze Dagen.

De drie dagen die volgden nadat de verordeningen uitgegeven waren door *Le Moniteur*, 27 tot en met 29 juli, staan bekend als de Drie Glorieuze Dagen. Het zijn ook wel de dagen waarin de revolutie zich voltrok, hoewel het nog tot augustus duurde voordat er daadwerkelijk iemand anders op de troon kwam, te weten de hertog van Orléans, Louis-Philippe. De reden dat er op maandag 26 juli nog geen onrusten uitbraken kan te maken hebben met het idee dat er bij de oppositie de gedachte heerste dat de overheid op dergelijke onrusten voorbereid was. Gedurende die maandag was gebleken dat dit haast niet het geval was en er ruimte was voor openlijk verzet. Het gebrek aan veiligheidstroepen in Parijs was een bewuste keuze geweest van de lokale prefect. Die had aan Polignac gemeld dat er geen opstand zou zijn en dat als die er wel zou komen hij die zou kunnen onderdrukken.²⁸

Het uitbreken van de revolutie

In de avond van maandag 26 juli kwam een aantal journalisten van de oppositie bijeen om zich te beraden over wat zij moesten doen, nu zij niet meer konden publiceren en dus geen brood op de plank konden brengen. Het ging hier vooral om het verkennen van de juridische mogelijkheden en wat betreft daadwerkelijke protestacties leek er een zekere terughoudendheid te heersen. Opmerkelijk is dat de journalisten van *Le National* hier schitterden in afwezigheid. Dat was bewust, omdat zij op hun redactie een heus ‘verzetshoofdkwartier’ begonnen waren. Zij waren zelfs zo ver gegaan om een extra editie uit te brengen waarin expliciet tot verzet werd opgeroepen nu ‘Frankrijk teruggevallen was in een revolutie door het handelen van de overheid’.²⁹ Het verzet bestond volgens de schrijvers van *Le National* op dat moment echter nog uit het niet betalen van belasting. Hoewel dit middels *Le National* werd gepubliceerd, kwam het protest op naam van individuele figuren te staan.

Vervolgens riepen medejournalisten op tot een gezamenlijk protest van de oppositiekranten. Dat protest werd vrij rap georganiseerd en al gauw hadden zich meer dan veertig journalisten verzameld. Het werd al gauw duidelijk dat de Orléanistische kranten, met *Le National* voorop, de boventoon voerden.³⁰ Een verklaring hiervoor is wellicht dat de Orléanisten in de afgelopen jaren al een

---

²⁸ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution*, 223.

²⁹ D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 86.

³⁰ P.M. Pilbeam, *Republicanism in Nineteenth-century France, 1814-1871*, 94.

'stappenplan' hadden gepropageerd. Adolphe Thiers van *Le National* werd aangewezen om het protest te leiden. Haast zonder enige redigeren stelde hij een manifest op dat door alle aanwezige journalisten ondertekend werd. In dat manifest werd gesteld dat 'de rechtspraak onderbroken was en het geweld begonnen was'.³¹ Daarnaast werd er ook gesteld dat het de journalisten waren die als eerste in opstand moesten komen om de toon van het verzet te bepalen. Interessant is dat het manifest besluit met de uitspraak dat Frankrijk, waarmee er getracht werd op de bevolking te appelleren, zelf moest oordelen hoe ver zij moesten gaan in het verzet.³² Hoewel zij met deze laatste stelling niet expliciet op geweld aanstuurden, kon er wel een dergelijke conclusie uit getrokken worden. Waar zij voorheen duidelijk het standpunten innamen dat er geweldloos en legaal verzet moest plaatsvinden leken ze nu de bevolking uit te nodigen om een stap verder te gaan. Het manifest werd de volgende ochtend geplaatst in verschillende oppositiekranten³³.

De volgende ochtend stond de politie op de stoep bij de kranten die zouden gaan publiceren zonder toestemming. Het ging hierbij om de kranten die het manifest steunden. Bij *Le National* werd een aantal onderdelen uit de machines verwijderd zodat ze niet meer konden opereren. Dat bleek echter tevergeefs, omdat zij binnen enkele uren de apparatuur weer werkend hadden en de krant, met het manifest, alsnog verspreid kon worden.³⁴ Wat wel bleek te werken was dat het bezoek van de politie een hoop geïnteresseerden aantrok. Binnen korte tijd stonden de straten rondom de kranten vol met demonstranten die ook overgingen tot geweld. Het protest van de kranten leek voor deze demonstranten aanleiding te zijn om hun verzet op te schroeven en aan te vullen met geweld. De kranten en het manifest werden voorgelezen op straat en dat leidde tot onrust.³⁵ In hoeverre zij voor de politieke idealen van de oppositie streden of dat zij vanuit hun eigen economische ongenoegen handelden is onduidelijk, hoewel verschillende auteurs erop wijzen dat het politieke streven hen maar weinig interesseerde. Dat hoeft echter niet af te doen aan de rol van de kranten om het gewelddadige proces in gang te zetten.³⁶ Datzelfde geldt voor de honderden studenten die in grote getalen participeerden in de

---

³¹ *Le National*, 27 juli 1830.

³² Ibidem

³³ Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 88.

³⁴ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution* 229.

³⁵ D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 99.

³⁶ D.H. Pinkney, 'The Crowd in the French Revolution of 1830', *The American Historical Review* vol. 70 no. 1 (1964) 9.

protesten. Een minister was zelfs nog op bezoek geweest bij een universiteit om te melden dat studenten bij wet niet mochten deelnemen aan de demonstraties, maar dat weerhield slechts weinigen ervan om dat alsnog te doen.³⁷ Wat deze ontwikkeling interessant maakt, is het feit dat de mensen die massaal de straten op gingen niet benadeeld werden door de verordeningen. Zij zagen toch reden om een dag na het instellen van de verordeningen de straten op te gaan en dat duidt er des te meer op dat journalisten, die immers direct benadeeld werden door de verordeningen, hier een cruciale rol in hebben gespeeld.

Met de groeiende onrust zagen ze bij *Le National* in dat er kansen lagen voor de oppositie. Om hun doel te kunnen bereiken moesten ze zich beter gaan organiseren, zodat ze de hele stad achter zich konden scharen. Thiers vond zichzelf weer aan de leiding en stelde een delegatie samen om met mensen uit het parlement de oppositie grondiger te organiseren. De parlementsleden zouden de leiding krijgen en daarmee zou de oppositie meer draagvlak verkrijgen. Bij het bezoek aan deze parlementsleden was Thiers zo slim geweest om hen op de groeiende onrust in de stad te wijzen. Hij stelde dat deze mensen niet zonder leiderschap gelaten moesten worden, maar in dienst van hun ideeën gesteld konden worden.³⁸ Zij hadden als oppositie de parlementsleden nodig, zodat er ook een legale kant aan het protest kwam. De demonstraties waren geenszins legaal en op deze wijze konden zij tegenover de overheid een vuist maken. Na enig aarzelen stemden de parlementsleden toe, omdat ook zij kansen zagen in de situatie. De beslissingen die hier gemaakt werden duiden erop dat men de wapens op zou pakken en gewapend geweld zou gaan organiseren.³⁹ De journalisten waren erin geslaagd om in de politieke voet aan de grond te krijgen en vonden zichzelf aan het roer van de oppositie.

Escalatie

Op de tweede dag van de Glorieuze Dagen, woensdag 28 juli 1830, werden de wapens inderdaad opgepakt. Waar het de volgende dag nog ongewapende, maar toch gewelddadige, protesten waren werden er nu massaal vuurwapens ter hand genomen. Winkels die geweren verkochten werden opengebroken zodat de

---

³⁷ Rader, *The Journalists and the July Revolution in France*, 230.

³⁸ D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 96.

³⁹ *Ibidem*, 97.

demonstranten zich konden bewapenen.⁴⁰ Met enige vertraging werd de koning van deze ontwikkeling op de hoogte gesteld en vervolgens kondigde hij de noodtoestand af. Nu kon de overheid met gepaste maatregelen, militaire eenheden, de opstand tegengaan.⁴¹ Dat leidde echter juist tot een bloedige escalatie van het conflict. In dit bloedige conflict leek er weinig meer weggelegd voor de oppositiekranen. Zij bleven onderhandelen met de parlementsleden, maar konden zowel 28 als 29 juli geen grote bijdrage meer leveren aan het verloop van de onrusten in de stad. Daar leken zij zich echter van bewust, want verschillende kranten, vooral *Le National*, gingen zich voorbereiden op de volgende stappen. Het signaal om daarover te gaan nadenken kwam doordat demonstranten er in slaagden om het *hôtel de ville* in te nemen. Hiermee ontstond er een geïmproviseerd administratief centrum van de demonstranten en leek de oppositie aan de winnende hand.

De schrijvers van *Le National* zagen kans om hun Orléanistische plannen nu verder te gaan uitstippelen. Ze waren des te meer overtuigd geraakt van hun kans tot slagen, nadat ze op weg naar het kantoor van de Orléanistische leider en bankier Laffitte iets bijzonders opgevallen was. Adolphe Thiers had opgemerkt dat winkeliers die Charles X als patroon voor de winkel hadden deze symbolen weggehaald hadden, terwijl de winkeliers die zich achter Louis-Philippe schaarden dat niet gedaan hadden. Dit versterkte het geloof van de Orléanisten dat zij op het goede pad zaten en diezelfde avond begon Thiers aan het opstellen van een manifest waarin hun ideeën bepleit werden.⁴² Dat manifest verscheen de volgende ochtend. Over de hele stad verspreid was dit manifest op de muren geplakt om de bevolking van de stad te laten weten dat de hertog van Orléans kandidaat was om koning te worden. Om dat te ondersteunen werd er vermeld dat hij toegewijd was aan de zaak van de revolutie (van 1789) en dat hij, en dat is een bijzondere uitspraak, burgerkoning was. Op deze manier probeerde de Orléanisten zich van de Bourbons te distantiëren. Dat moesten zij ook wel op deze manier doen, omdat zij anders een republiek moesten voorstaan en daar waren zij op tegen. Zij stelden in het manifest namelijk dat een republiek het land in gevaar zou brengen op Europees gebied.⁴³ Diezelfde dag kwam er bij de Orléanistische Laffitte een boodschap binnen van de koning waarin hij de verordeningen introk en het parlement weer bij elkaar riep. Ook had hij zijn ministers

---

⁴⁰ D.L. Rader, *The Journalists in the July Revolution in France*, 233.

⁴¹ D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 110.

⁴² D.L. Rader, *The Journalists in the July Revolution in France*, 243.

⁴³ *Ibidem*, 244; Artz, *Reaction and Revolution*, 268.

weggestuurd en was hij zelfs bezig met het tekenen van zijn abdicatie, die uiteindelijk pas op 2 augustus plaatsvond. Daarbij is het niet duidelijk in hoeverre hij beïnvloed was door het Orleanistische protest van Thiers, maar in een verklaring bood hij de hertog van Orléans de positie van Luitenant-Generaal aan om een regering te vormen.

Het was nu zaak om de hertog van Orléans, Louis-Philippe, op het toneel te krijgen. Thiers werd als tactisch figuur ingezet om te gaan onderhandelen met Louis-Philippe. Hij vertrok per paard naar het huis van de hertog om hem daar vervolgens niet aan te treffen. Hij was al gevlucht en zodoende moest Thiers de onderhandelingen met zijn vrouw voeren. Die aarzelde aanvankelijk, maar na een retorisch hoogstandje van Thiers waarin hij het idee van een 'Franse 1688' uitlegde wist hij de hertogin te overtuigen.⁴⁴ Zij zag plots de urgentie van de zaak in en zette alles op alles om Thiers bij haar echtgenote te krijgen. Louis-Philippe, die altijd had geprobeerd om zich in een goed daglicht te houden bij de koning stond voor een moeilijke keuze. Meegaan in de ideeën van Thiers zou betekenen dat hij de steun van de Bourbons zou verliezen. Het zal wederom Thiers' overtuigingskracht zijn geweest die hem overtuigde, want het duurde niet lang voordat Louis-Philippe toegezegd had. De volgende dag, op 31 juli, kwam hij naar Parijs toe en verscheen op het balkon van het *hôtel de ville*.

De overwinning was bijna binnen voor Thiers. Al drie jaar had hij gestreden voor de Orleanisten en bijna was het zo ver. Louis-Philippe was nu, zelfuitgeroepen, Luitenant-Generaal en dat werd op 1 augustus 1830 ook erkend door Charles X, die de volgende dag aftrad. Nu lag er de ruimte om Louis-Philippe als bugerkoning, of koning der Fransen, in te huldigen. Dat gebeurde op 9 augustus 1830.⁴⁵ Hiermee was de revolutie voorbij en had een deel van de oppositie haar zin gekregen. De republikeinen hadden in zoverre hun zin niet gekregen dat het land een monarchie bleef. Daar staat echter wel tegenover dat deze monarch omringd was door 'republikeins instituties', waarmee onder andere de Nationale Garde bedoeld werd.⁴⁶

De journalisten van met name *Le National* hadden bij het uitgeven van de verordeningen klaargestaan om het verzet in gang te zetten. Hun rol was daar voornamelijk sturend in, aangezien de mensen op de straat eigenlijk maar weinig met

---

⁴⁴ D.L. Rader, *The Journalists and the July Revolution*, 247-248; D.H. Pinkney, *The French Revolution of 1830*, 247.

⁴⁵ *Ibidem*, 252.

⁴⁶ P.H. Pilbeam, *Republicanism in Nineteenth-century France*, 96-97.

hun ideeën van doen hadden. Zij leken zich meer te bekommeren om hun economische omstandigheden en zag in het protest van de journalisten vooral een mogelijkheid om de politiek, en daarmee vooral koning Charles X, de schuld te geven.

3. Conclusie

Al vanaf het uitbreken van de politieke crisis in 1827 waren de oppositiekranten actief om een tegengeluid te laten horen. Daarbij namen zij vanaf het begin een opzweepende rol in. Door historische parallellen te trekken, vooral met The Glorious Revolution van 1688, trachtten zij steun te vergaren onder de bevolking. Die parallel zorgde voor veel herkenning omdat in 1827 ook in Frankrijk het parlement buiten spel werd gezet, wat voor veel onvrede zorgde. Het woord revolutie bleek gedurende die jaren een problematisch woord te zijn om te gebruiken in de retoriek. Enerzijds kon het namelijk de noodzaak tot ingrijpen aanduiden, maar anderzijds heerste er onder de bevolking nog een zekere angst voor nieuwe onrusten. Onder andere Adolphe Thiers was zich daar van bewust en paste de retoriek daar ook op aan. Aanvankelijk werd nadrukkelijk vermeld dat het om geweldloos en legaal verzet moest gaan, net zoals dat in 1688 het geval was geweest. Het was ook Thiers die in dit scenario al vroeg een plek zag weggelegd voor de hertog van Orléans, Louis-Philippe. Al vanaf 1827 probeerde hij in de onrusten van de politieke crisis dit idee te propageren.

Daarbij kwam nog eens dat er in het hele land een economische crisis heerste die, toevallig genoeg, ook in 1827 begonnen was. Slechte oogsten en stijgende prijzen zorgden voor een sluimerend protest waarin de politiek na verloop van tijd de schuld kreeg, omdat zij niet met oplossingen kwamen. Eenzelfde sfeer hing er in Parijs, waar veel werklieden de straten op gingen. Het waren ook deze mensen die bij het uitbreken van de Julirevolutie massaal de straten op gingen en zich ook bij het geweld voegden. Hoewel beweerd wordt dat de economische crisis geen rol heeft gespeeld bij het uitbreken van de voornamelijk politieke revolutie is het waarschijnlijk dat mensen zich bij de protesten hebben gevoegd omdat zij kansen zagen voor verbeterde leefomstandigheden. Dat die er uiteindelijk niet kwamen kon niemand van te voren weten, dus dat doet niet af aan de verklaring.

Na het instellen van de verordeningen door koning Charles X op 25 juli 1830 kwamen de oppositiekranten, die feitelijk monddood werden gemaakt, bij elkaar om het verzet op te zetten. *Le National* was hier, met enkele andere Orléanistische kranten, het meest uitgesproken in en bevond zich dan ook al spoedig in de voorhoede. Er werd op 27 juli een manifest gepubliceerd waarin er gebroken werd met de geweldloze aanpak en diezelfde dag nog werd men opgeroepen om de wapens op te pakken. Dat gebeurde ook op 28 en 29 juli waren gekenmerkt doordat

het twee bloedige en gewelddadige dagen waren waar veel doden waren gevallen. Opmerkelijk is dat de kranten hier verder geen rol in hebben gespeeld. Zij zaten alweer om de tafel om de verdere plannen te bespreken. Het kwam er in wezen op neer dat ze moesten beslissen hoe Louis-Philippe op de troon zou komen. Nadat de koning op 29 juli een aantal concessies had gedaan, de verordeningen ingetrokken, werd dit plan in werking gezet en was Louis-Philippe al gauw overtuigd en gemobiliseerd.

De rol van de oppositiekranen heeft in de Julirevolutie, en het proces in aanloop daarvan, vooral een provocatieve rol gespeeld. Gezien het feit dat Adolphe Thiers en zijn collega's al vroeg het plan hadden om Louis-Philippe op de troon te zetten, lijkt het haast of er een *masterplan* is uitgevoerd in de jaren 1827-1830. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat er een dergelijk plan bestaan heeft, maar het wijst ons wel op het idee dat de Orléanisten gedurende deze jaren heel slim op de situaties hebben ingespeeld. Dat uitte zich bijvoorbeeld in de manier waarop zij tegen geweld aankeken. Aanvankelijk werd dit vermeden en werd vooral de overheid ervan beticht, terwijl zij het later juist stimuleerden. Op deze manier paste zij verzet toe naar gelang het de situatie uitkwam. Het was als het ware op maat gemaakt. Zij gebruikten hun kranten om mensen te bereiken en te overtuigen. Dat deden zij op uiterst tactische wijze. Ongetwijfeld met de lessen van de Franse revolutie in het achterhoofd hebben zij zich gebezigd met het opzweepen van de bevolking om in protest te komen, ongeacht of deze mensen de Orléanistische of republikeinse idealen steunden. De demonstranten konden zich kennelijk verenigen in hun haat jegens de Bourbon-monarchie en haar Ultraroyalistische ministers. Dat heeft de oppositie bepaald geen windeieren gelegd en zij hebben net zo lang op deze golf van protest, die zij zelf gestart hadden, gesurft totdat zij kans zagen om de macht te grijpen.

Literatuurlijst

Bronnen:

Le Constitutionnel,

Le National, 27 juli 1830.

Literatuur:

Arendt, H., *Over Revoluties* (Amsterdam 2009).

Artz, F.B., *Reaction and Revolution 1814-1832* (New York 1934).

Johnson, C.H., 'The Revolution of 1830 in French Economic History', in: J.M. Merriman (ed.), *1830 in France* (New York 1975) 139-190.

Koch, U.E., 'Macht und Ohnmacht der Presse um 1848', in: D. Dowe, H-G. Haupt en D. Langewiesche (ed.), *Europa 1848: Revolution und Reform* (Bonn 1998) 771-814.

Merriman, J.M., 'The Norman Fires of 1830: Incendiaries and Fear in Rural France', *Historical Studies* vol. 9 no. 3 (1976) 451-466.

Pilbeam, P.M., 'The Economic Crisis of 1827-1832 and the 1830 Revolution in France', *The Historical Journal* vol. 32 nr. 2 (1982) 355-366.

Pilbeam, P.M., *Republicanism in Nineteenth-century France, 1814-1871* (Londen 1995).

Pinkney, D.H., 'The Crowd in the 1830 Revolution', *The American Historical Review* vol. 70 no. 1 (1964) 1-17.

Pinkney, D.H., *The French Revolution of 1830* (Princeton 1972).

Rader, D.L., 'The Breton Association and the Press: Propaganda for "Legal Resistance" before the July Revolution', *French Historical Studies* vol. 2 no. 1 (1961), 64-82.

Rader, D.L., *Journalists and the July Revolution in France* (Den Haag 1973).

Selbin, E., *Revolution, Rebellion, Resistance: The Power of Story* (Londen 2010).

Selbin, E., 'Revolution in the Real World', in: J. Foran (ed.), *Theorizing Revolutions* (Londen 1997)

Skocpol, T. *States and Social Revolutions* (Cambridge 1979)

Tilly, C., *European Revolutions, 1492-1992* (Oxford 1993).